

Co jsme zjistily na „Hraštici“

Na letošním soustředění pro budoucí učitele fyziky jsme se rozhodly na úkor fyzikálního bádání provést dotazník obsahující pedagogicky zaměřené otázky. Zajímaly nás především odpovědi a rady, které nám pomůžou zorientovat se v našich učitelských začátcích, zároveň byla velkým tématem motivace a přínosné bylo i sdílení učitelského nadšení.

Konkrétní otázky se v průběhu jednotlivých konverzací mírně měnily, přibližně však zněly následovně. Zároveň hned shrneme, co jsme se dozvěděly.

- **Jaká byla Vaše motivace věnovat se právě matematice a fyzice?**

Odpovědi na tuto otázku byly vesměs stejné: Matematika a fyzika nám šla. Další roli hrál i fakt, že po matematice a převážně fyzice je veliká poptávka.

- **Jaká byla motivace jít učit a snažíte se předat tuto motivaci svým studentům?**

Učitelství namísto výzkumu jsme opět volili většinou ze stejného důvodu, a to kvůli kontaktu s lidmi. Motivaci učit jako takovou nikdo z dotázaných cíleně nepředává, všichni se ale snaží žákům ukázat, o jak zajímavé vědní obory se jedná a chtějí studentům přirozeně předat své nadšení a zaujetí. Líbila se nám mimo jinými odpověď, že dotazovaný učí pro sebe, ze zájmu a pro zábavu.

- **Měli jste sami nějaký špatný, nebo naopak dobrý vzor, který Vás k tomuto oboru přivedl?**

Zde se již odpovědi často lišily. Některé na Matfyz přivedli dobří fyzikáři, překvapivě hodně přítomných ale uvedlo, že je motivoval špatný učitel. Nejednou šlo o to, že při doučování spolužáků zjistili, že je učení fyziky baví.

- **Zastáváte názor, že je lepší učit méně obsažné tematické plány do hloubky a více je opakovat, nebo raději méně podrobně projet více témat? Změnil se tento názor po nástupu po praxe?**

(V. Kabelová:) Tato otázka byla podložena mojí zkušeností z Bavorska, kde se témat probírá znatelně míň, a přesto, že jsem leččemu jazykově nerozuměla, si z této výuky pamatuji více než z českého stylu výuky, kdy musíme projet dané osnovy a na pořádné opakování nezbyvá čas. Situaci jsem ale vnímala z role zahraničního studenta a zajímal mě pohled zdejších učitelů. Ten byl málokdy tak jasný, jako ten můj. Většina dotázaných poznamenala, že témat v RVP je skutečně jen minimální množství a s trend vypouštění látky z osnov se se souhlasem nese. Nejvíce se mi osobně zamlouval nápad (který zazněl v různých variantách vícekrát) probírat témata jen povrchově, s důrazem na

souvislosti, a pak nechat třídu rozhodnout, kterému z témat by se chtěli věnovat déle. Moc se mi líbila i debata o komplexnějších tématech se spojitostmi, jako například téma „Energie“. Tento styl výuky má také blízko k tomu německému, kterým jsem se původně inspirovala.

- **Měli jste nějaké učitelské předsevzetí? Jaké? Podařilo se je splnit?**

Předsevzetí měla jen zhruba polovina dotazovaných, nejčastější bylo, aby studenty fyzika bavila. Předsevzetí typu nadchnout všechny ve třídě se zpravidla nesečkala s úspěchem a přišlo zklamání. Inspirativní bylo předsevzetí vytvořit pohled na fyziku jako na signifikantní vědu i v očích studentů, kteří se vydají jinými směry a naučit studenty rozumně a kriticky přemýšlet.

- **Co byste změnili na svých učitelských začátcích, co byste nám doporučili a před čím byste nás chtěli varovat? Na co se na VŠ nedá připravit?**

Největší náraz v praxi činí zpravidla seznámení se s chodem dané školy. Na většinu jiných situací se dá připravit na škole nebo na praxích, což bylo poměrně uklidňující slyšet. Varování přicházela hlavně před přehnanou motivací a naivní snahou zaujmout a naučit všechny všechno, po které pak přichází zklamání a v delším horizontu hrozí vyhoření. S tím souvisí potřeba naučit se, že není naše zodpovědnost, když se student nenaučí na písemku a nesnažit se o jeho lepší známku víc než on, což neznamená nepodání pomocné ruky, ale nestresovat se poté, co ji někdo odmítne a projeví nezájem. Dále je potřebné uvědomit si svou roli ve třídě a nesnažit se být přáteli, ale autoritami.

- **Jaký je Váš názor na zapojování informačních technologií do výuky, konkrétně výuky našich předmětů?**

Odpovědi na tuto otázku byly poměrně překvapivé. Měly jsme dojem, že zapojování IT ve výuce je především cílem mladších začínajících pedagogů, ale opak byl pravdou. Odpovědi byly vesměs všechny pro využívání počítačů, hlasy zkušenějších pedagogů zněly ale zpravidla rozhodněji a nadšeněji. Potřeba naučit žáky používat Excel, Geogebra a další výukové programy byla odsouhlasena téměř jednohlasně, začínající učitelé se ale zároveň ohradili proti nadměrnému používání technologií na místech, kde lze stejně tak použít papír. Tyto snahy slouží mnohdy jen k tomu, aby se škola mohla prohlásit za moderní, žáky to ale rozptyluje a obzvláště pro menší děti je přínos malý.

Tento dotazník nesloužil ani tolik ke zjištění nějakých přesných výstupů, spíše jako záminka k příjemným a zároveň přínosným diskusím. Zazněly odpovědi, které nás překvapily a přinutily nás pohlížet na věci i z jiného úhlu, také jsme se ale v jiných oblastech utvrdily v našich názorech. V diskuzi jsme na základě získaných odpovědí pokračovaly i o samotě. Některé podotázky, které jsme zpočátku nepovažovaly za zajímavé (například čtvrtá a poslední), nás nakonec nečekaně zaujaly více než jiné a vznikl i nápad věnovat se jim později v rámci obsáhlejších prací, jako například té bakalářské.

Zejména rady do začátků pro nás byly přínosné a velmi pravděpodobně si je zapamatujeme. Vyslechly jsme si také pár příhod o prvních vyučovacích dnech, a tak nás snad má zase o něco míň co překvapit. Znovu jsme si uvědomily, proč jsme se pro náš obor rozhodly a načerpaly jsme motivaci jak do vlastního studia, především nadcházejícího zkouškového, tak i do našeho budoucího výkonu povolání.